Lypkiai village cemetery

In 2019, earthmoving equipment was used to dig up roughly 1500 m^2 at the site of the old Lypkiai village cemetery in Klaipėda's Free Economic Zone. In the central part of this dug-up area, 12 late 19th – early 20th-century burials were unearthed and archaeologically excavated (Fig. 1). The individuals had been interred in wooden coffins with the head to the W. The skeletons, coffin handles, and 4 grave stone fragments discovered during the investigation were reburied in currently active Lėbartai Cemetery.

Linas Girlevičius, Gediminas Jonutis

Senkapis Vilniuje, Aguonų g. 17

2018–2020 m. buvo atliekami detalieji tyrimai Vilniuje, sklype Aguonų g. 17 ir jo aplinkoje. 2006 (*ATL 2006 metais*, 2007, p. 393–395) ir 2017 m. (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 386–387) vykusių žvalgomųjų tyrimų metu nustatyta, kad čia esama archeologinio sluoksnio ir struktūrų. Tyrimai vyko bent keliais etapais, kurie iš esmės sutapo su suplanuotų statybos darbų šiame dideliame (12574 m^2) sklype ir jo aplinkoje etapais. Pirmiausia statybos darbai vyko sklypo teritorijos ŠV dalyje, tada – teritorijos PV dalyje, o 2018–2019 m. žiemą pradėti archeologiniai tyrimai renovuojamų ir statomų naujų inžinerinių tinklų vietose aplink sklypą Aguonų g. 17 esančiose gatvėse (1 pav.).

Numatyto pirmojo statybos darbų etapo teritorijoje didžiausios apimties archeologiniai tyrimai atlikti 2018 m. Didžiojoje šios teritorijos dalyje po viršutiniais XIX–XX a. suformuotais grunto sluoksniais atkastas tamsiai pilkos spalvos gruntas. Šis XVII a. pabaiga – XIX a. datuojamas kultūrinio sluoksnio horizontas gana intensyvus. Jame aptikta ne tik minimo laikotarpio buitinės ir statybinės keramikos dirbinių fragmentų, bet ir santykinai daug smulkių metalinių, keraminių radinių: monetų, prekių plombų, papuošalų ir jų fragmentų, namų apyvokos daiktų ir jų fragmentų, pypkių ir kitų radinių. Sluoksnio viršutinėje dalyje didžiąją dalį radinių sudarė datuotini XIX a. Paminėtini šio laikotarpio metaliniai radiniai: monetos, prekių plombos, papuošalai ir jų fragmentai. Daug aptikta ir XIX a. buitinės bei statybinės keramikos dirbinių šukių. Gilesnėse sluoksnio dalyse vyravo XVII a. pabaiga – XVIII a. datuojami archeologiniai radiniai. Tamsiai pilkos spalvos kultūrinio sluoksnio horizontas yra nuo 25 cm iki 1 m storio. Detaliųjų tyrimų metu nerasta su aptariamuoju kultūrinio sluoksnio horizontu susijusių statinių ar jų liekanų, sklypo V ir PR pakraščiuose fiksuoti griuvenų sluoksnio su XVII a. pabaiga – XVIII a. datuojamais statybinės keramikos radiniais intarpai. Galbūt šis griuvenų sluoksnis suformuotas griaunant dabartiniame sklype Aguonų g. 17 ar netolimoje jo aplinkoje buvusius statinius ar šių statinių liekanas. Sklypo ŠV dalyje aptiktas su tamsiai pilkos spalvos kultūrinio sluoksnio horizontu siejamas „zigzago" pavidalo į įžemį įgilintas, tamsiu gruntu užpildytas objektas – spėjamų gynybinių įtvirtinimų liekanos (2 pav.). Duomenų, radinių, kuriais remiantis būtų galima tiksliai datuoti šį į smėlio įžemį įgilintą objektą, nerasta, todėl jis preliminariai datuojamas tokiu pat laikotarpiu kaip ir aptariamasis kultūrinio sluoksnio horizontas – XVII a. pabaiga – XIX a. Kita vertus, tai galėtų būti ir vieno iš XX a. vykusių karų, karinių konfliktų palikimas – 1–4 m pločio apkaso pusapvaliu dugnu užpilde aptikta ir XX a. I puse datuojamų archeologinių radinių. Kiek panašaus pavidalo, orientavimo įgilintas objektas fiksuotas perkasoje 27, teritorijos PV dalyje, tačiau jis užpildytas XX a. statybinėmis šiukšlėmis.

1 pav. Situacijos planas: 1 – sklypo ribos; 2 – 2006 m. R. Žukovskio žvalgomieji tyrimai; 3 – 2017 m. G. Jonučio žvalgomieji tyrimai; 4 – 2018–2019 m. L. Girlevičiaus detalieji tyrimai; 5 – 2018–2019 m. L. Girlevičiaus žvalgymai; 6 – 2019–2020 m. G. Jonučio detalieji tyrimai. S. Paulausko brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – plot boundaries; 2 – 2006 field evaluation by Žukovskis; 3 – 2017 field evaluation by Jonutis; 4 – 2018–2019 excavation by Girlevičius; 5 – 2018–2019 field survey by Girlevičius; 6 – 2019–2020 excavation by Jonutis

Apatinė kultūrinio sluoksnio dalis – iki 30 cm storio tamsiai pilkos smėlingos žemės sluoksnis, pagal radinius datuojamas XVI a. – XVII a. I puse. Po juo – smėlio įžemis. Kultūrinis sluoksnis buvo iki 4 m storio (3 pav.). Statybos darbų I ir II etapų susidūrimo R dalies

2 pav. Spėjami įtvirtinimai sklypo ŠV dalyje. A. Kuzmicko nuotr.

Fig. 2. Apparent fortifications in the NW part of the plot

3 pav. Kultūrinio sluoksnio pjūvis perkasoje 36 iš R. A. Venckūno nuotr.

Fig. 3. The cross-section of the cultural layer in trench 36, as seen from the E

vietoje tirtoje perkasoje 34 aptikta spėjamų kelio liekanų – horizontalių rąstų žymių smėlio sluoksnyje (4 pav.), datuojamų XVII a. II puse – pabaiga. Rąstų liekanų aptikta ir perkasoje 24. Manome, kad tai kelio, pažymėto 1798 m. Vilniaus miesto plane, liekanos. Šio kelio trasa vėliau nunyko, o anksčiau minėtame plane ji prasidėjo nuo dabartinės Raugyklos gatvės ir tęsėsi V–PV kryptimi, kur prie jos stovėjo, kaip apibūdinama, „senas redutas".

Sklypo PV dalyje tirtoje perkasoje 37 aptiktos mūrinės XIX a. pabaigos – XX a. I pusės malūno pastato liekanos. Po jų konstrukcijomis atkastas karščio paveiktas deliuvio (smėlio) sluoksnis, kuriame beveik visame buvusio malūno pastato plote esama žmonių kapų. Dalinai išardžius malūno liekanas, atlikti čia esančio senkapio detalieji tyrimai. Nustatyta, kad tirtoje teritorijoje būta bent 60 kapų, juose aptikti 55 skeletai arba jų liekanos. Daugelis šių

4 pav. Spėjamo kelio liekanos perkasoje 34 iš ŠV. A. Venckūno nuotr.

Fig. 4. The remains of the apparent road in trench 34, as seen from the NW

kapų pagal juose ar jų aplinkoje aptiktas Žygimanto Augusto valdymo laikotarpio sidabrines monetas datuojami XVI a. pabaiga – XVII a. I puse, vienas – veikiausiai XX a. 25 kapai, kuriuose aptikta osteologinės medžiagos – vaikų ir paauglių. Kai kurie vaikų kapai identifikuoti tik pagal karstų ar kitų medinių konstrukcijų liekanas smėlyje. Daugelis mirusiųjų laidoti aukštielninki, tačiau kapų orientavimas, nors ir vyravo V kryptis, labai įvairus.

Šaltinių gatvėje supiltame maišyto smėlio sluoksnyje surasta žmonių kaulų iš suardytų kapų – galimai iš netoliese, sklypuose Aguonų g. 9, 11 ir Šaltinių g. 28, 28A ar platesnėje teritorijoje buvusių palaidojimų.

The old cemetery at Aguonų St. 17, Vilnius

In 2018–2020, an excavation (4547 m^2) was conducted on the plot at Aguonų St. 17, Vilnius, and in its vicinity (Fig. 1). A thick cultural layer, the majority of which dates to the 20th century, had formed on the plot in question (Fig. 3). The apparent remains of a road marked in the 1798 plan of Vilnius were discovered in the trenches excavated in the central part of the plot (Fig. 4), the remains of apparent fortifications in the NW part of the plot (Fig. 2). The remains of 60 individuals buried in a layer of sand were discovered under the remains of a windmill in the SW part of the plot. Based on the Sigismund II Augustus coins, they date to the late 16th – first half of the 17th century.

Alma Lekniutė, Medeina Gailiūtė

Kapinės Klaipėdoje, Pušyno g. 29

2019 m. rugpjūčio 13 d. Klaipėdoje, ties Pušyno g. 29 namu, išmetamose žemėse pastebėta žmogaus kaukolė ir kiti kaulai. Darbus sustabdę rangovai pranešė apie rastus kaulus. Nuvykus į darbų vietą, išmestose žemėse surinkti 9 ilgieji kaulai bei nemažai smulkių kaulų fragmentų, sveika kaukolės dalis bei antros kaukolės fragmentai. Tranšėjos PV sienelėje apie 1,1 m gylyje fiksuoti anatomine tvarka išsidėsčiusio skeleto fragmentai bei kiek šiauriau – karsto liekanos (?). Kaulai palikti *in situ.* ŠR sienelėje, apie 90 cm gylyje fiksuoti karsto (?) fragmentai, žemėjantys iki 1,2 m gylio nuo žemės paviršiaus. Virš jo sienelėje rasta kaulų fragmentų, kurie buvo palikti *in situ.*